

Stenen eruit, GROEN erin! Jaarverslag 2021

Boswachter Tim, ambassadeur Operatie Steenbreek Nijmegen (foto: William Moore)

foto: Sjon.nl

foto: Sjon.nl

foto: Jan Willem de Venster

Operatie Steenbreek Nijmegen

de bastei
centrum voor natuur en cultuurhistorie

foto: Sjon.nl

**Aantal stenen
vervangen door GROEN:**

531.805
(sinds 2018)*

125.470
(in 2021)

***Alle m² steen die is verwijderd, rekenen
we om naar formaat stoeptegels.**

Operatie Steenbreek Nijmegen

de bastei
centrum voor natuur en cultuurhistorie

Operatie Steenbreek Nijmegen

Sinds 2018

We voeren de campagne Operatie Steenbreek Nijmegen vanuit De Bastei, centrum voor natuur en cultuurhistorie. Dat doen we sinds 2018, het jaar waarin Nijmegen duurzame hoofdstad van Europa was. In vier jaar tijd kwam Nijmegen uit op ruim 530.000 stenen die plaatsmaakten voor groen. Dat gebeurde met vergroeningsacties door de gemeente in de openbare ruimte, het vergroenen van schoolpleinen én het vergroenen van de tuin door particulieren. Onze ambitie – 100.000 stenen per jaar – hebben we daarmee ruimschoots gehaald.

2021: Nieuwe acties ondanks beperkingen

Gelukkig waren er in 2021 niet alleen beperkingen door coronamaatregelen, maar ook volop mogelijkheden voor nieuwe acties en activiteiten. In dit jaarverslag lees je er meer over. Veel leesplezier!

De Bastei

foto: Sjon.nl

Nieuw in 2021

NK Tegelwippen

Van 30 maart t/m 30 september deden we samen met 80 andere gemeenten mee aan het NK Tegelwippen. We waren uitgedaagd door Arnhem, het werd een derby die we met een score van 31.815 tegels bij alleen particulieren op de valreep verloren. Dat doet een beetje pijn, maar zoals de NK-organisatie stelt: 'Wippen is belangrijker dan winnen.' En dat klopt. Het NK Tegelwippen leverde in totaal maar liefst 1,5 miljoen tegels op en dat is pure winst voor groene, klimaatbestendige gemeenten! Daarom besloten we ook in 2022 de 'strijd' met Arnhem graag weer aan te gaan.

foto: Jan Willem de Venster

Nieuwbouw: Stenen?! Ga voor GROEN!

Voorkomen is beter dan genezen, dus onder het motto 'Stenen?! Ga voor GROEN!' voorkomen we liever dat bewoners de tuinen vol tegels leggen. Juist bij nieuwbouwwijken kunnen we toekomstige bewoners informeren over nut, noodzaak en plezier van een groene tuin. Dit jaar kregen we deze kans bij nieuwbouw in Nijmegen-Noord in samenwerking met vastgoedontwikkelaar VanWonen en woningcorporatie Talis. Bij VanWonen volgden toekomstige bewoners een tuinworkshop en kregen tuinadvies op maat voor hun in te richten tuin. Onze vaste tuinontwerpers Sytske van der Kooi en Ine Voets verzorgden de workshop en de adviezen samen met een derde tuinontwerper Karin Thonen. Huurders van Talis kregen advies bij de voorbeeldtuinen die onze tuinontwerpers speciaal voor hun nieuwe woningen hadden ontworpen. Ook was er een gezamenlijke doedag.

Tuinadviesweken en tegelophaaldagen

In april, juni, juli en september organiseerden we tuinadviesweken. Professioneel tuinontwerpers Sytske van der Kooi van ontwerp bureau StaLa en Ine Voets van advies- en tuinontwerpbureau INVO gaven gratis tuinadvies aan in totaal 40 Nijmeegse huishoudens. Onder de Bomen (zie pag. 17) haalt al jaren de tuintegels op bij particulieren. Nieuw dit jaar waren de tegelophaaldagen in samenwerking met Dar. Op een aantal vastgestelde data ging Dar langs in stenige wijken om tegels op te halen. In totaal haalden we zo ruim 16 duizend tegels op.

foto: David van Haren

Bouw ecoruïne van start

In 2021 ging de bouw van de ecoruïne eindelijk van start op de hoek Wolfskuilseweg-Energieweg. Het plan stamt al uit 2018, het jaar waarin Operatie Steenbreek in Nijmegen begon. Het idee: met de door Onder de Bomen opgehaalde tuintegels wordt een ecoruïne gebouwd. Daartussen wordt groen geplant dat tussen de tegels door kan groeien en dat schuilplaatsen biedt aan allerlei soorten beestjes. Een groep vrijwilligers heeft het hele najaar aan de ecoruïne gebouwd en gaat daarmee door in 2022. De ecoruïne is een samenwerking van werkgroep Groen Hees, gemeente Nijmegen, Dar, kunstenaar Geert Schiks, Onder de Bomen en Operatie Steenbreek.

foto: David van Haren

foto: William Moore

Andere acties en activiteiten

We hebben, al dan niet in samenwerking met verschillende partijen, natuurlijk nog veel meer mooie acties en activiteiten opgezet en uitgevoerd in 2021.

Nieuwe ambassadeurs

We begonnen het jaar meteen goed met onze nieuwe ambassadeur Tim Hogenbosch, oftewel Boswachter Tim. Deze Nijmegenaar van het jaar is bekend van social media, maar vooral als presentator van het tv-programma *Beestenbrigade*. Jonge kinderen (en hun ouders!) zijn fan van Tim en Tim is fan van Operatie Steenbreek. Hij sluit aan bij de ambassadeurs Margot Ribberink en Qader Shafiq.

16 februari

De nieuwe directeur van De Bastei, Hans Hooijmaijers, overhandigde het eerste exemplaar van het Steenbreek jaarverslag 2020 aan wethouder Harriët Tiemens. Zij vertrok op 1 september en ging aan de slag als directeur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. We danken haar hartelijk voor haar support aan de Steenbreek-campagne!

20 februari

Samen met Stichting NL Bloeit! schonken we een winterlinde en een grote lijsterbes aan het Wij-bos. Deze locatie is een initiatief van Steenbreek-ambassadeur Qader Shafiq en heeft als doel om een (bio)-divers bos aan te leggen. Zijn collega-ambassadeur Boswachter Tim plantte de bomen samen met leden van het Netwerk Kleurrijk Groen, hun kinderen en ons Steenbreekteam. Het diversiteitsbos ligt op de grens met Malden.

foto: David van Haren

9 maart

We onderschreven de actie 'Invasieve exoten: tuin er niet in!' Deze campagne over de schadelijke effecten van verwilderde uitheemse tuinplanten is een initiatief van o.a. stichting FLORON.

30 maart

Het jaarlijkse NK Tegelwippen ging van start. We gingen de strijd aan met 80 andere gemeenten, waaronder Arnhem. Om de derby met Arnhem officieel te openen, maakten we een uitdagend filmpje met wethouder Harriët Tiemens en gróót NEC-fan Hennie Linders.

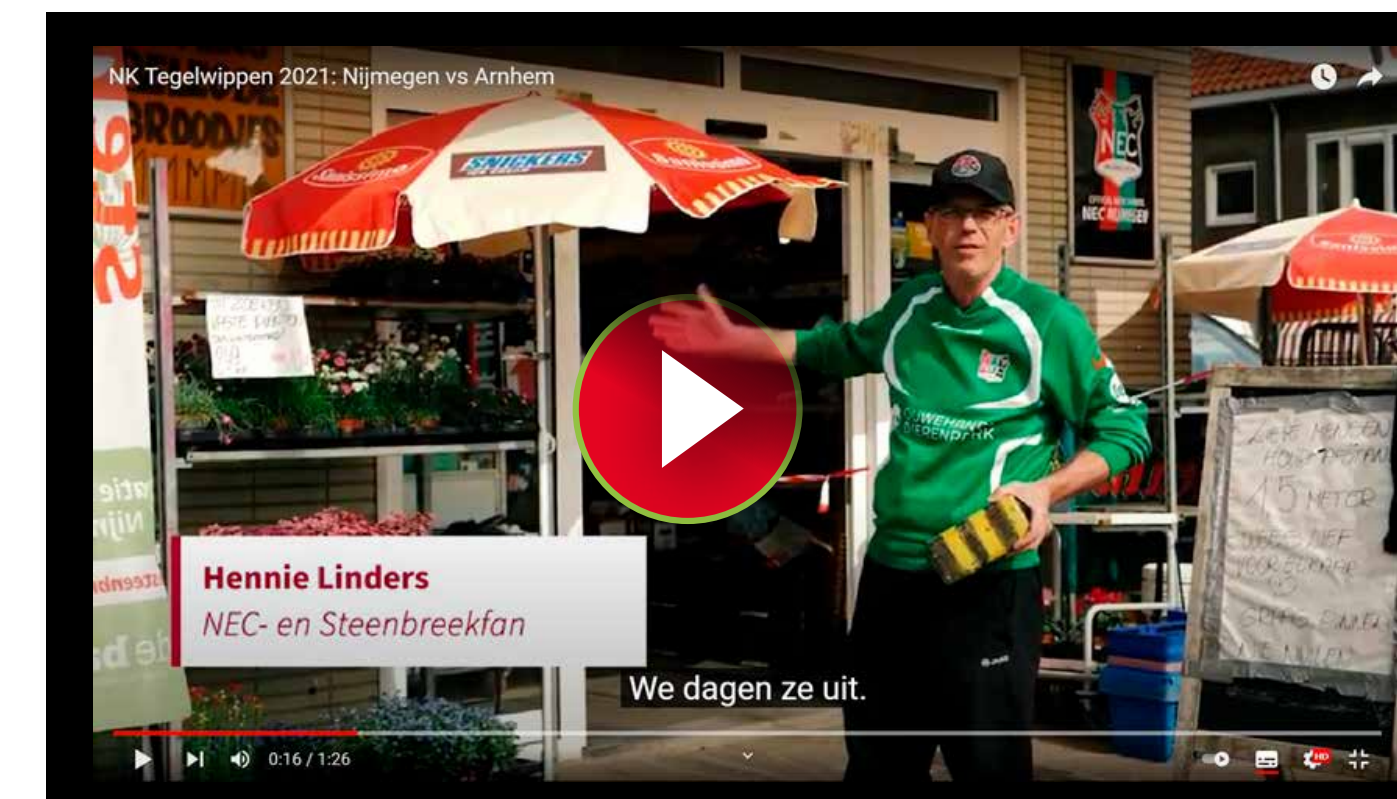

foto: Jan Willem de Venster

foto: David van Haren

12 t/m 23 april

Eerste tuinadviesweken (zie pag. 4). Later in het jaar waren er nog drie keer tuinadviesweken.

23 en 24 april

In samenwerking met Dar organiseerden we op proef tegelophaaldagen in vier wijken. Inwoners van Waterkwartier, Wolfskuil, Willemskwartier en Heseveld die de tegels in hun tuin vervingen door GROEN konden deze gratis laten ophalen door Dar.

21 mei

De campagne 'Help de natuur, vraag om gifvrije planten' ging van start. Hierin riepen we samen met IVN Rijk van Nijmegen en stichting FLORON inwoners van Nijmegen en omgeving op om gifvrije tuinplanten, bloembollen, bloemen en zaad te kopen. Er is hier nog een wereld te winnen als het gaat om het versterken van de biodiversiteit.

26 mei

Opening van het vernieuwde schoolplein van brede school De Aldenhove in Nijmegen. Het afgelopen jaar is hard gewerkt aan een groenere uitstraling van het plein, waarbij de thema's spelen, ontmoeten en ontdekken centraal staan.

8 juni

De eerste contouren van de toekomstige ecoruïne in Park West in Nijmegen worden zichtbaar. Samen met leden van de werkgroep Groen Hees en kunstenaar Geert Schiks sloegen we de eerste piketpaaltjes in de grond (zie pag. 5).

14 juli

In de zomer organiseerden we een kleurwedstrijd, waarmee kinderen het *Beestenbrigade Doeboek* van onze ambassadeur Boswachter Tim konden winnen. De winnaars waren maar wat blij met hun prijs!

11 september

Nieuw dit jaar was onze presentatie tijdens Het Grote Straatberaad. Bewoners van verschillende straten in Nijmegen gingen met elkaar in beraad over het klimaat. Ze deden dat samen met het muzikale duo Piepschuim tijdens het klimaatfestival Nimma aan Zee.

18 september

Wethouder Bert Velthuis gaf het startschot voor de tweede serie Dar tegelophaaldagen op 18 en 25 september. Dit keer konden bewoners van 't Acker, 't Broek, De Kamp, Neerbosch-Oost en Hatert zich aanmelden bij Dar voor het gratis ophalen van de tuintegels die plaatsmaakten voor groen.

foto: David van Haren

25 september

Onder begeleiding van onze tuinadviseur Sytske van der Kooi en NL Bloeit! legden buurtbewoners de laatste hand aan de onsteende achtertuin van Wijkcentrum Daalsehof. Dat gebeurde tijdens Burendag. Omwonenden kregen een plantje mee voor in hun eigen tuin.

2 oktober

Dankzij Pijpenkappuh, een actie waarin we samenwerken met Lentekracht en Rainbeer, werden tientallen regenpijpen afgekoppeld. Het schone regenwater stroomt daardoor niet meer het riool in, maar verdwijnt in de regenton en de tuin.

5 oktober

Bekendmaking eindstand NK Tegelwippen en uitslag derby tegen Arnhem (zie pag. 4).

9 oktober

Dankzij initiatiefnemer Erik Dolman en zijn burens maakten 1100 tegels uit het pleintje aan het St. Stevenskerkhof plaats voor 100 m² groen. Het Steenbreek-team gaf alle bewoners een plantje voor in de eigen tuin of op het terras.

4 november

Klimaatburgemeester Floor Basten verkende tijdens de Nationale Klimaatweek het klimaatprobleem in Nijmegen en bezocht tijdens haar Steenbreek-dag onder meer het Ei in Lent. Dit stenige plein ging de volgende dag op de schop om te worden vergroend. Samen met bewoner en initiatiefnemer Stefan van Collenburg lichtte ze de eerste steen.

5 november

Ieder jaar doen we met een aantal activiteiten mee aan Groene Vrijdag. Dit is een doedag om Nijmegen groener en duurzamer te maken, georganiseerd door gemeente Nijmegen. Onze ambassadeur Boswachter Tim bezocht twee scholen die meededen. Dankzij een bewonersinitiatief waar wij bij betrokken waren, gingen er op deze groene dag bij het Ei in Lent 40 duizend stenen uit om plaats te maken voor groen en in Park West gingen bouwers en sjouwers aan de slag met de ecoruïne. Op de foto v.l.n.r. wethouder Jan Wijnia, kunstenaar Geert Schiks en Cor van der Donk van de werkgroep Groen Hees (zie pag. 5).

29 november

Nadat hij op Groene Vrijdag het Ei in Lent bezocht toen de stenen eruit gingen, was wethouder Bert Velthuis ook aanwezig bij de feestelijke opening van het vergroende plein. Hij noemde het bewonersinitiatief een bijzonder project: "Ik zie hier hoe bewoners trots willen zijn op hun eigen buurt en dat ze graag mee willen denken over hoe ze die omgeving ingericht willen zien."

De *Gelderlander* besteedde ook aandacht aan de campagne ‘Help de natuur, vraag om gifvrije planten’ van IVN Rijk van Nijmegen, stichting FLORON en Operatie Steenbreek Nijmegen. De opening van het Ei in Lent kreeg een prominente plek op de fotopagina Onder Ons in deze krant.

PREMIUM

▲ Ceciel Geerards in haar bloementuin op Landgoed Grootstal. © Paul Rapp

Bloemen kweken zonder gif, Ceciel doet het en merkt dat het populair is: ‘M'n bijdrage om de wereld te veranderen’

NIJMEGEN - Vraag in het tuincentrum om gifvrije planten, zaden en bloembollen, is de oproep van een aantal milieuorganisaties. Dat gifvrij kweken goed kan, is te zien bij Ceciel Geerards, ecologisch bloemenkweekster.

Margriet Verschoor 30-07-21, 12:45

f

🐦

✉

0 REACTIES

17 DONDERDAG 9 DECEMBER 2021

REGIO 7

ONDERONS

@ Heeft u een leuke, actuele foto om op deze Onder Ons-pagina te zetten? Dat kan! Stuur een e-mail naar OnderOns@Gelderlander.nl

▲ OVERLOON - Jongeren van 15 tot 25 jaar hebben afgelopen maand in azc Overloon gewerkt aan modeproject Roots. Het project werd afgesloten met een fotohooft en tentoonstelling op azc Overloon. FOTOGRAFIE: [naam]

▲ BALGOLI - De kerkhofgroep ging onder leiding van Frans Laurant weer aan de slag met het maken van een kerststal. Op de foto plaatst Laurant, samen met Huub Peters en Geert Heinen de beelden. FOTOGRAFIE: [naam]

▲ DREUMEL - Bij transportbedrijf Chris Verbruggen staan vrachtwagens op een rij. Fotograaf Henk van Coolwijk roept op tijdens Kerstmis ook te denken aan truckers die de kerst ver van hun familie doorbrengen. FOTOGRAFIE: [naam]

▲ LENT - Bewoners van de John Lennonstraat in Lent vierden op 29 november samen met wethouder Bert Velthuis de opening van 'hun' vergroende plein Het Ei. Hier maakten maar liefst 40 duizend stenen plaats voor bomen, struiken en planten. Samen met een aantal fanatieke buurtbewoners heeft initiatiefnemer Stefan van Collenburg een stenen plein van ongeveer 850 vierkante meter omgetoverd tot een kindvriendelijk en groen plein. FOTOGRAFIE: [naam]

DE SPELREGELS

- Heeft u iets leuks meege-maakt met uw team, buurt of vereniging?
- Stuur daarvan een foto naar OnderOns@Gelderlander.nl
- De foto moet scherp zijn, rechtsonder, in jpg-formaat en minimaal 1 MB groot.
- Vertel wie de mensen op de foto zijn en waarom ze bij elkaar zijn.
- Vermeld de fotograaf.

Ook streekomroep *RN7* en *Omroep Gelderland* besteedden regelmatig aandacht aan Operatie Steenbreek. Wij zijn natuurlijk blij met deze free publicity.

omroep **gld**

Voorpagina Regio Sport Gemist De Troubadours BuitenGewoon GLD

DAR haalt tuintegels gratis op in Nijmegen

Mediapartner RN7 1 minuut leestijd

DAR haalt tuintegels gratis op in Nijmegen
© DAR

NIJMEGEN - In het kader van Operatie Steenbreek haalt DAR op 23 en 24 april tuintegels op in vier Nijmeegse wijken. Deelnemers hoeven hiervoor niet te betalen. Er is wel een voorwaarde: deelnemende tuineigenaren moeten er groen voor in de plaats zetten. Deelnemers moeten wonen in de Heseveld, Waterkwartier, Willemskwartier of Wolfskuil.

Steenbreek is een landelijk initiatief dat gericht is op het vergroenen van onze leefomgeving: minder bestrating, meer groen. Regenwater stroomt nu namelijk regelrecht het riool in, omdat het niet door de tegels heen kan. Het riool raakt zo overbelast, en de grondwaterstand is onnodig laag.

Gratis advies voor vergroenen van tuinen

Sytske van der Kooi Tuinadviseur

Later bekijken Delen

NK Tegelwippen 2021 in Jaaroverzicht RN7

Janke Rozemuller Steenbreek Nijmegen

Tuintje in m'n hart

In Vakblad Groen stond een paginagroot opiniestuk van wethouder Harriët Tiemens over Operatie Steenbreek. Hierin haalt ze herinneringen op aan de start van de campagne in Nijmegen en schrijft ze over *Tuintje in m'n hart* als soundtrack van Operatie Steenbreek.

Social media

Je vindt ons regelmatig op Twitter en zijn heel blij met de likes en retweets van onze ambassadeur Boswachter Tim met ruim 36 duizend volgers. Verder zijn we actief op Facebook en Instagram. Op onze website staan de laatste nieuwtjes en algemene informatie over de campagne.

 @DeBastei

 @DeBasteiGroen

 @de_bastei_groen

www.steenbreeknijmegen.nl

58

OPINIE

Steenbreek zorgt voor een tuintje in je hart

"Zes stoeptegels veranderen je leven." Bij iedere actie van Operatie

Steenbreek denk ik weer even aan het verhaal van Petra uit de Nijmeegse

Spoorbuurt. In 2018 vertelde ze hoe ze bij een Steenbreek-actie tegels

kon inleveren voor plantjes en hoe dat een onverwachte impuls gaf aan

haar leven en haar leefomgeving. Ze had niks met groen, maar het was

gratis, dus vooruit dan maar.

Ineens merkte ze dat alleen al het werken aan dat kleine stukje groen haar goed deed. Bovendien raakten zij en buurtgenoten aan de praat en zo ontstonden al snel weer nieuwe ideeën voor een groene oase rond een boom even verderop. De buurt werd leuker en duurzamer. Zo inspireert en verbindt groen op een heel laagdrempelige manier. Voor mij is het die directe aanpak die Operatie Steenbreek zo effectief maakt. Dan blijkt ineens dat vergroenen niet ingewikkeld hoeft te zijn én leuk is!

Ook voor ons in het stadhuis is dat inspirerend. De gemeente deed al veel om wateroverlast en hitte te bestrijden. Subsidies voor het ontkoppelen van regenpijpen, het ontsteden van de Waalkade, wadi's in onze nieuwbouwingebieden of de opdracht aan onszelf dat alle inwoners niet verder dan 300 meter moeten wonen van een groengebied van 5000 vierkante meter.

Natuurlijk is het van belang dat de overheid iets doet aan het feit dat in onze versteende stedelijke omgeving de temperatuur wel 7 graden hoger is dan op het platteland. Hittestress is slecht voor de natuur en heeft consequenties voor onze gezondheid, bijvoorbeeld doordat we slechter slapen. En toenemende hoosbuien door klimaatverandering zorgen voor wateroverlast. Meer groen is een essentiële voorwaarde om dat aan te pakken.

Samenwerking

Goed verhaal zou je zeggen, maar toch landt dit niet zomaar in onze wijken. Operatie Steenbreek laat zien hoe dat wel lukt. In de hele stad verdwenen al meer dan 400.000 tegels voor groen in de afgelopen jaren. Door samenwerking met welzijnsorganisatie Bindkracht10 werden juist in coronatijd nog meer mensen bereikt en twee vliegen in een klap geslagen: kijken wie hulp nodig heeft én wie meer groen in de wijk wil.

Het mooie is dat we zo verbinding maken tussen dat wat we als overheid doen en wat bewoners zelf oppakken. Samen werken we aan de broodnodige bestrijding van een wereldwijd probleem als klimaatverandering terwijl we in onze straten en wijken bouwen aan een nog fijnere, groene stad.

De zangers Damaru en Jan Smit scoorden ooit een nummer 1-hit met *Tuintje in m'n hart*, een nummer over liefde en blijdschap. Het zou de soundtrack kunnen zijn voor Operatie Steenbreek, want dan denk ik weer aan Petra die gelukkig werd door een paar tegels die plaatsmaakten voor een tuintje. Dat gevoel gun ik iedereen, dus laten we in Nijmegen en Nederland met elkaar gaan voor een groen tuintje in ieders hart!

Over Harriët Tiemens
Harriët Tiemens (GroenLinks) is wethouder Klimaat en Energie, Groen en Water, Wonen en Mobiliteit in de gemeente Nijmegen. In 2017 werd ze door Trouw op nummer vijf van de Duurzame Top 100 gezet.

58

VAKBLAD GROEN

foto: David van Haren

Samenwerken met Onder de Bomen

De stad groener en klimaatbestendig maken, dat kunnen we niet alleen. Daarom werken we – met plezier – met vele partijen samen. Bijvoorbeeld met Onder de Bomen, dat onder meer werk en dagbesteding biedt voor mensen die graag (weer) zelfstandig willen leren wonen. Onder de Bomen haalt de tegels op bij Nijmegenaren. De stenen worden naar een terrein van Onder de Bomen gebracht bij zorgboerderij In het Westen en daarmee wordt een ecoruïne gebouwd. In 2021 haalde Onder de Bomen bij ruim 100 tuinen maar liefst 24.575 tegels op, een nieuw record in de hele Steenbreek-campagne. Dat verdient een applaus!

Stenen breken in meerdere gemeenten

We voeren de campagne vanuit De Bastei niet alleen voor de gemeente Nijmegen, maar sinds ruim een jaar ook voor de gemeente Lingewaard (foto rechtsonder) en sinds mei 2021 ook voor het dorp Breedeweg in de gemeente Berg en Dal (foto linksonder). We zetten onze energie ook hier graag in om zo het groene verhaal te verspreiden.

2022 en verder

We hoeven het je niet meer te vertellen, maar toch... even de context van de campagne: de gevolgen van klimaatverandering worden steeds duidelijker met vaker hoosbuien die tot enorme wateroverlast leiden, meer tropische dagen, droogte en weer dat onvoorspelbaar(der) wordt. Daarnaast stevenen we af op een enorme biodiversiteitscrisis. In deze context neemt de aandacht voor het vergroenen van de leefomgeving toe. De campagne Operatie Steenbreek Nijmegen, Stenen eruit, GROEN erin!, is misschien wel actueler dan ooit. Bovendien is samenwerken aan een groene buurt of straat goed voor de sociale cohesie. En last but not least is een groene leefomgeving goed voor de gezondheid.

Met dit in ons achterhoofd blijven we focussen op kennis, bewustwording en gedragsverandering bij bewoners. En onze uitdaging is om vernieuwend, verrassend en prikkelend te blijven. Voor 2022 en de jaren daarna gaan we ons richten op:

- Verdieping van kennis voor Nijmegenaren over klimaatadaptatie, biodiversiteit en natuurinclusief bouwen.
- Organiseren van/deelnemen aan verschillende acties zoals: deelname NK Tegelwippen (en Arnhem verslaan), organiseren Wijksafari Hittestress, actie Pijpenkappuh (zie pag 10).
- Vergroenen van wijkcentra.
- Verbreden van het werkveld zoals betrokkenheid bij Actieplan Binnenstad.
- Samenwerken in de regio in het kader van de Regionale Adaptatie Strategie (RAS).
- Uitbreiden netwerk woningbouwcorporaties en vastgoedontwikkelaars.

- Blijven ontzorgen (natuurlijk!) van bewoners met tuinadviezen en tegeltaxi (nieuwe naam!).
- Én ervoor zorgen dat alle groene acties van bewoners, de gemeente, scholen prominent onder de aandacht komen in de media. Als goede groene voorbeelden en ter inspiratie voor iedereen.

Kortom

Na vier jaar campagne voeren zijn we nog niet klaar. Er liggen nog genoeg uitdagingen. Wij zien volop kansen en mogelijkheden om bij te dragen aan een GROEN, gezond en klimaatbestendig Nijmegen. Dus met vertrouwen en goede energie stappen we het vijfde campagnejaar in.

Team Operatie Steenbreek
Het campagneteam van Operatie Steenbreek Nijmegen zwaaide afgelopen zomer Erica Windhorst uit en bestaat sinds die tijd uit Ingrid Kerkvliet, Janke Rozemuller, Robin Kop, Gesuino Poddighe en een fijne groep vrijwilligers.

Colofon

Jaarverslag 2021

Stichting De Bastei

Operatie Steenbreek Nijmegen
Waalkade 83
6511 XR Nijmegen

www.steenbreeknijmegen.nl

Redactie

Janke Rozemuller en Ingrid Kerkvliet

Vormgeving

Communicatiebureau de Lynx

Volg ons en deel via:

Operatie Steenbreek Nijmegen

de bastei
centrum voor natuur en cultuurhistorie